

Odůvodnění žádosti o výjimku podle čl. 6 odst. 9 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/943 ze dne 5. června 2019 o vnitřním trhu s elektřinou (dále jen „Nařízení“)

Verze s vyznačeným obchodním tajemstvím

1 Předmět žádosti o udělení výjimky podle čl. 6 odst. 9 Nařízení

V současné době nakupuje ČEPS, a.s. (dále jen „ČEPS“) regulační zálohu o maximálním velikosti 1333 MW (jedná se o součet kladné i záporné regulační zálohy). Regulační zálohu v současné době tvoří tyto služby výkonové rovnováhy (dále jen „SVR“): standardní produkty aFRR+, aFRR-, mFRR+, mFRR- a specifický produkt mFRR5. Služba výkonové rovnováhy FCR (automatická regulace frekvence) regulační zálohu netvoří, jelikož aktivací FCR nevzniká regulační energie. Služba výkonové rovnováhy FCR není předmětem žádosti o výjimku podle čl. 6 odst. 9. Nařízení. Maximální hodnota regulační zálohy 1333 MW je dána zejména povinností ČEPS pokrýt odchylku vyvolanou největším potenciálním incidentem, ke kterému může v elektrizační soustavě ČR dojít. Tímto incidentem je výpadek bloku jaderné elektrárny Temelín. Pokud by k takovému výpadku došlo, je nezbytné jej okamžitě nahradit kladnou regulační zálohou. V předchozích letech bylo zajišťováno přibližně 70 % celkového objemu všech produktů regulační zálohy a 60 % objemu standardních produktů regulační zálohy prostřednictvím dlouhodobých výběrových řízení v souladu s rozhodnutím ERÚ. Zbývající část regulační zálohy je v souladu s Nařízením nakupována na denním trhu.

Rozsah výjimky vychází z níže uvedené analýzy dopadů výjimky na provozní bezpečnost a hospodářský užitek, ze kterých je zřejmé, že pro konečné zákazníky a ČEPS je nejvýhodnější využít celého rozsahu, pro který Nařízení umožňuje výjimky udělit. V případě udělení výjimky bude maximálně 60 % celkového objemu standardních produktů regulační zálohy a maximálně 70 % celkového objemu všech produktů regulační zálohy obstaráno v rámci dlouhodobých výběrových řízení. Zbývající část regulační zálohy ve výši minimálně 40 % celkového objemu standardních produktů regulační zálohy a minimálně 30 % celkového objemu všech produktů regulační zálohy bude nakupována na denním trhu.

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

Požadavky Nařízení na objemy regulační zálohy, které je možné nakoupit na dlouhodobější bázi a na denním trhu, tak budou splněny.

Rozdělení produktů regulační zálohy	
Standardní produkty regulační zálohy	aFRR+, aFRR-, mFRR+, mFRR-
Všechny produkty regulační zálohy	aFRR+, aFRR-, mFRR+, mFRR-, mFRR5

Tabulka 1: Rozdělení produktů regulační zálohy

Tento způsob nákupu regulačních záloh, po případném udělení předmětné výjimky, dává ČEPS v rámci daných možností největší prostor pro zajištění potřebného objemu regulačních záloh a bezpečnosti provozu přenosové soustavy (viz k tomu v podrobnostech dále v tomto odůvodnění).

2 Analýza dopadů výjimky z Nařízení na bezpečnost dodávek

2.1 Dimenzování

ČEPS stanovuje objem regulačních záloh na základě požadavků daných nařízením Komise (EU) 2017/1485 ze dne 2. srpna 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro provoz elektroenergetických přenosových soustav.

V kladném směru se objem regulačních záloh stanovuje pomocí dimenzovací události, jež představuje největší odchylku, která může nastat v důsledku okamžité změny činného výkonu jednoho výrobního modulu. V ES ČR je největší dimenzovací událostí odchylka ve výši 962 MW, vyvolaná výpadkem největšího energetického zařízení, jednoho bloku jaderné elektrárny Temelín, se zohledněním jeho skutečného dopadu na odchylku soustavy a čerpání rezervy za poslední 3 roky.

V záporném směru je objem regulačních záloh stanoven na základě pozorovaných odchylek soustavy v minulém období, tak aby obstarané zálohy pokryly alespoň 99 % z nich. ČEPS od roku 2021 využívá pravděpodobnostní stanovení těchto záloh, proto se jejich potřeba v průběhu jednotlivých měsíců a hodin liší. Maximální hodinová hodnota potřebného záporného výkonu je v současné době pro rok 2024 očekávána ve výši 371 MW. V méně exponovaných hodinách pak může klesat i na hranici 271 MW.

ČEPS zároveň na základě rozdílů mezi čtvrt hodinovými a minutovými odchylkami a pravděpodobnosti jejich výskytu určuje minimální velikost obstarané aFRR+ a aFRR- s tím, že zbylý výkon v daném směru je v rámci nákupu na denním trhu substituován. Z tohoto důvodu předpokládá ČEPS v této žádosti o udělení výjimky maximalizaci nákupu

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

standardních produktů, tak aby mohla využívat nákladově efektivní substituci služeb v maximální možné míře.

2.2 Současný stav modulů a IT nástrojů pro nákup regulačních záloh

---

ČEPS při nákupu regulační zálohy využívá obchodní portál MMS. Pro potřeby dlouhodobých výběrových řízení je historicky implementován modul elektronická výběrová řízení, který umožňuje spolupráci s optimalizačním nástrojem Lancelot PVŘ, ve kterém jsou dlouhodobá výběrová řízení vyhodnocována.

Modul denní trh

Poskytovatelé mohou podat nabídku na celý den nebo na jednotlivé hodiny v průběhu dne, popř. jakákoliv kombinace hodin v průběhu dne. Modul je v rámci minimalizace rizik rozšířen o dodatečné záložní procesy a nyní má toto základní časování:

- Standardní proces nákupu na denním trhu s uzávěrkou podávání nabídek 8:45 D-1.
  - Nákup regulační zálohy na denní bázi.
- Záložní proces s uzávěrkou podávání nabídek 9:45 D-1.
  - Nákup regulační zálohy v případě, že nebyla ve standardním procesu denního trhu uspokojena poptávka ČEPS.
- Přímé oslovení poskytovatelů do 10:45 D-1, případně podle potřeby i později.
  - Nouzový proces nákupu regulační zálohy v případě, že poptávka ČEPS nebyla uspokojena v rámci předešlých procesů.

Kritickými aspekty těchto procesů jsou časové hledisko a zajištění dostatečného objemu regulační zálohy v jednotlivých službách při minimalizaci celkových nákladů.

V roce 2021 ČEPS přistoupila ke změně modelu nákupu na denním trhu. ČEPS začala zveřejňovat kromě poptávky po konkrétních službách i poptávky pro jednotlivé „směry“ FRR+ (aFRR+, mFRR+, mFRR5) a FRR- (aFRR-, mFRR-). Poptávka zveřejněna v daném směru umožňuje ČEPS substituce služeb v daném směru a jediné hledisko je v tomto případě cena. Díky tomuto kroku může poptávku po daném směru pokrýt jakýkoliv poskytovatel certifikovaný na službu v daném směru. Tím došlo k významnému tlaku na samotné poskytovatele, protože došlo ke zvýšení konkurence při pokrývání poptávky.

Na základě zkušeností eviduje ČEPS rozvojové požadavky na úpravu obchodního portálu MMS, které se průběžně realizují. Kromě minimalizace provozních rizik ČEPS v úzké spolupráci s poskytovateli sbírá i jejich podněty pro zvýšení uživatelského komfortu. ČEPS současně intenzivně pracuje na zvýšení likvidity trhu s regulační zálohou.

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

2.3 Dopady nákupu regulační zálohy na provozní bezpečnost

Cena silové elektřiny má výrazný dopad na likviditu a cenu nabídek na denním trhu se SVR. V případě vysokých cen silové elektřiny je pro poskytovatele výhodnější svůj volný výkon prodat na trzích se silovou elektřinou a neúčastnit se denního trhu se SVR. Případně na denním trhu se SVR zvyšují cenu prodávané zálohy. Naopak v období, kdy je cena silové elektřiny nízká, poskytovatelé často přistupují k odstavení svých energetických zařízení, protože provoz za nízké ceny silové elektřiny a prodej zbylého výkonu pro regulační zálohu pro ně není výhodný.

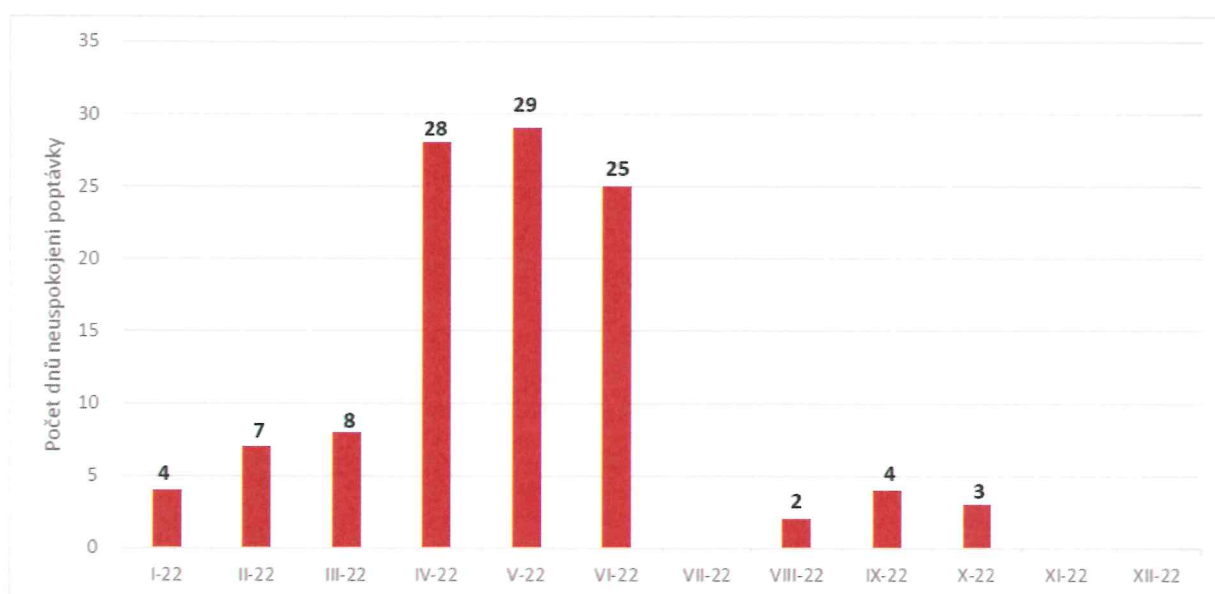
Výše uvedené situace pro ČEPS představují významné bezpečnostní riziko nepokrytí poptávky regulační zálohy.

S ohledem na změny v energetice, vysoké a volatilní ceny energetických komodit, dopady probíhajícího válečného konfliktu na Ukrajině, v předchozích letech restriktce a ekonomický pokles v souvislosti s pandemií COVID-19, je za rizikové období možné považovat jakoukoliv část roku. V období s nízkou cenou silové elektřiny a vysokou cenou emisních povolenek zaznamenala ČEPS znatelně nižší nabízený objem regulační zálohy zejména v záporných službách. Při poskytování těchto služeb většina energetických zařízení musí být v provozu na určitý minimální výkon, aby mohla tyto služby poskytovat. Poskytovatelé ovšem často energetická zařízení vlivem nízkých cen silové elektřiny raději odstavují, než aby provozovali své energetické zařízení se ztrátou. Odstavená zařízení pak nenabízejí ani kladné služby a ČEPS zaznamenává nedostatek nabídek ve všech SVR. V provozu zůstávají jen zařízení s již v minulosti uzavřenými smluvními závazky, které nelze realizovat jinak (např. v topné sezoně teplárenské provozy a jednotky se sjednanými dlouhodobými kontrakty na poskytování SVR). Převládá tedy přímé ekonomické rozhodování a jednotliví poskytovatelé nejsou žádným způsobem motivováni udržovat svá energetická zařízení v provozu pouze za účelem účasti na denním trhu se SVR. Riziko nepokrytí poptávky je ještě více umocněno během konce teplárenské sezóny, cenovými výkyvy (povolenky, cena silové elektřiny) a v období plánovaných odstávek (viz Obrázek 1). Kvůli výše zmíněným vlivům docházelo a lze předpokládat, že i bude nadále docházet k riziku nepokrytí poptávky na denním trhu se SVR.

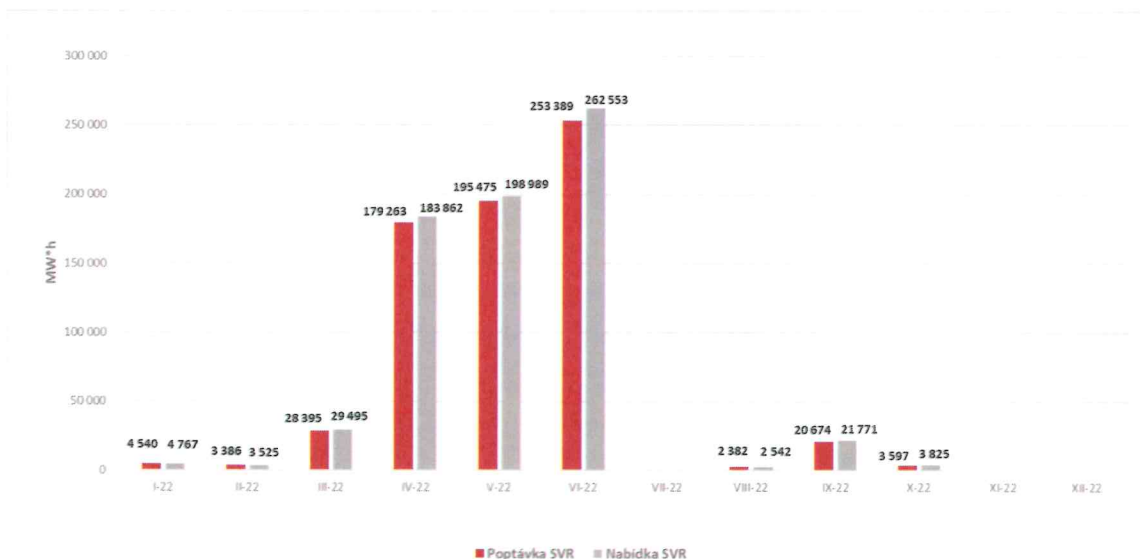

Graf níže (Obrázek 1) uvádí počet dnů, ve kterých nebyla uspokojena poptávka po SVR včetně 10% bezpečnostní rezervy. Větší nárůst nepokrytí poptávky po SVR lze pozorovat od dubna do června, toto období bylo ovlivněno vysokou volatilitou cen energetických komodit na světových trzích. Dalším negativním faktorem ovlivňujícím energetické trhy bylo velké množství odstávek jaderných zdrojů ve Francii, nižší dodávky z OZE v Německu, vysoké ceny emisních povolenek, uhlí i zemního plynu. Další neuspokojení poptávky po SVR bylo způsobeno z důvodu technologických odstávek.

Obrázek 1 - Počet dnů ve kterých došlo k neuspokojení poptávky po SVR (vč. 10% bezpečnostní rezervy) v roce 2022

Graf (Obrázek 2) následně ilustruje objem nepokrytí poptávky po SVR v podobě poptávané a nabízené regulační zálohy agregované pro jednotlivé měsíce. Do agregovaných hodnot regulační zálohy jsou započteny i dny, kdy nabízené regulační zálohy nepřevyšují poptávané regulační zálohy o 10% bezpečnostní rezervu.

Obrázek 2 - Přehled nepokryté poptávky po SVR v roce 2022

Na následujícím grafu (Obrázek 3) je ilustrována neuspokojená poptávka podle jednotlivých SVR a směrů (zavedených od 1. 7. 2021). Směr FRR+ tak zahrnuje služby aFRR+, mFRR+ a mFRR5, směr FRR- pak služby aFRR- a mFRR-.

Obrázek 3 – Počet dnů ve kterých došlo k neuspokojení poptávky po FRR+ a FRR- (vč. 10% bezpečnostní rezervy) v roce 2022

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

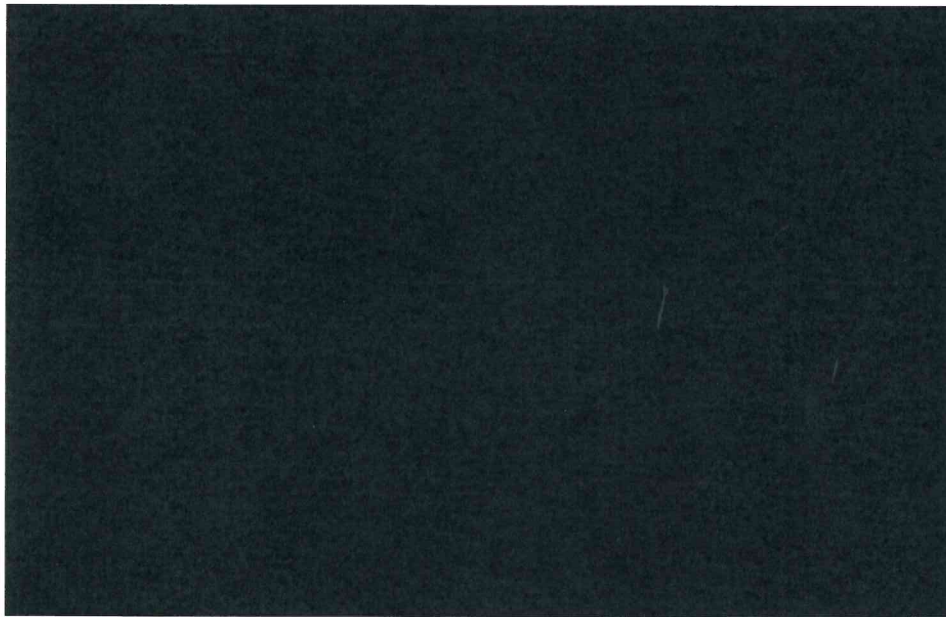
ČEPS v mimořádně rizikových situacích využívá i záložní principy zajištění bezpečnosti přenosové soustavy, jejichž charakter, již ovšem není tržní. Jedná se o přímé oslovení poskytovatelů (při nezajištění dostatečného objemu z denního trhu) a v případě mimořádné situace je ČEPS připravena přistoupit i k vynucení provozu v souladu s platnou evropskou i českou legislativou.

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

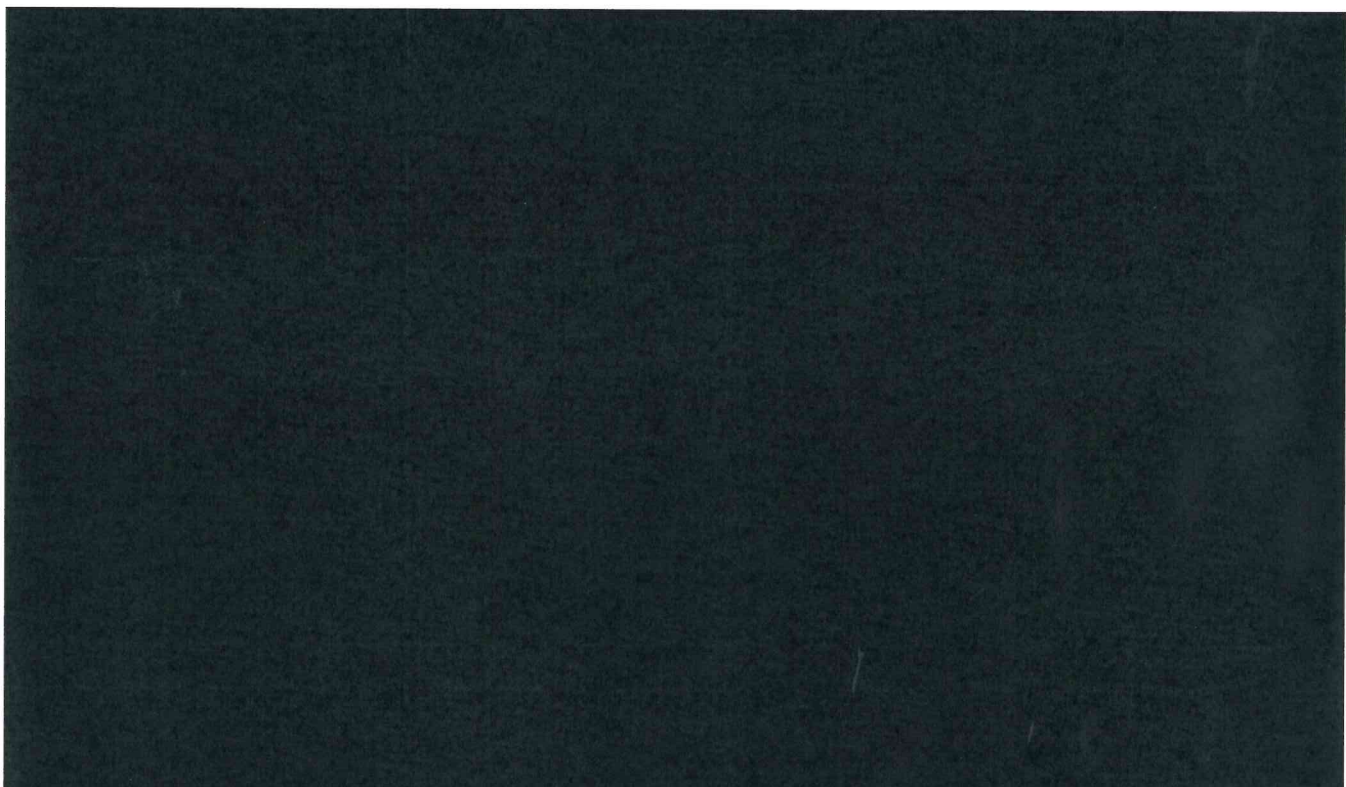

3 Analýza dopadů výjimky z Nařízení na hospodářský užitek

V současné době zaručuje kombinace dlouhodobých a krátkodobých nákupů relativně stabilní prostředí pro stávající i nové poskytovatele, kteří jsou díky jistotě v plánování svých výnosů ochotní nabízet nižší ceny v dlouhodobých kontraktech. Jak je patrné z hodnot v níže uvedené Tabulce 2, ceny vysoutěžené v dlouhodobých kontraktech (DK) jsou výrazně nižší než ceny na denním trhu (DT).

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

S ohledem na vše uvedené lze předpokládat, že udělení výjimky na obstarání maximálně 60 % celkového objemu standardních produktů regulační zálohy a maximálně 70 % celkového objemu všech produktů regulační zálohy v rámci dlouhodobých výběrových řízení bude mít výrazný potenciál snížit náklady na nákup SVR, a tedy zvýšit celkový hospodářský užitek. Náklady na obstarávání regulační zálohy mají přímý dopad do cen elektrické energie hrazené koncovými zákazníky v podobě platby za systémové služby (dále jen „SyS“) a případné další zvýšení nákladů na SVR bude zahrnuto do jejich cen.

4 Mezinárodní hledisko

4.1 Standardní produkty regulační zálohy

Nařízení Komise (EU) 2017/2195 ze dne 23. listopadu 2017, kterým se stanoví rámcový pokyn pro obchodní zajišťování výkonové rovnováhy v elektroenergetice (dále jen „EB GL“) zmiňuje standardní produkty jako harmonizované produkty výkonové rovnováhy definované všemi provozovateli přenosové soustavy za účelem výměny SVR. EB GL v čl. 25 odst. 2 ukládá všem provozovatelům přenosových soustav vypracovat do dvou let od vstupu EB GL v platnost návrh seznamu standardních produktů regulačních záloh. Ke schválení návrhu došlo 24. 1. 2020. ČEPS používá standardní produkty pro regulační zálohu v souladu s Pravidly provozování přenosové soustavy, část II. – Podpůrné služby od 1. 4. 2022.

4.2 Účast ČEPS na zahraničních dobrovolných výměnách regulační zálohy

---

ČEPS je za účelem posilování konkurenčního prostředí aktivně zapojena do přípravy a následné implementace metodik pro stanovení přeshraničních přenosových kapacit pro výměnu a sdílení regulačních záloh podle čl. 40 a 41 EB GL v rámci ENTSO-E a regionu pro výpočet kapacit Core.

Od 1. 3. 2023 se ČEPS zapojila do mezinárodní platformy pro společný nákup FCR. I přesto, že FCR není součástí regulační zálohy, jsou základní principy fungování společného nákupu FCR obdobné. ČEPS si prostřednictvím daného projektu tyto principy osvojuje a přibližuje tak fungování mezinárodních trhů lokálním poskytovatelům SVR. Dané zkušenosti

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

---

umožní snazší připojení a přechod ke změnám nutných pro připojení do dalších platform pro společný nákup SVR.

Pro účast ČEPS na zahraničních dobrovolných výměnách regulační zálohy bylo stěžejní i zapojení do mezinárodních platform pro výměnu regulační energie PICASSO a MARI. ČEPS tak může dále těžit z výhod včasného zavedení standardních produktů regulační energie a regulační zálohy. Platformy po výměnu regulační energie totiž slouží jako vhodný nástroj pro aktivaci nabídek regulační energie, které jsou podané na základě vyměněné regulační zálohy.

ČEPS se v Q2/2024 plánuje připojit do mezinárodní platformy ALPACA. Tato platforma umožňuje společný nákup regulačních záloh aFRR na denní bázi. Cílem připojení do platformy je zvýšení likvidity nabídek aFRR a tím pádem snížení nákladů na zajišťování aFRR.

5 Změny trhu se SVR

Za účelem zmírnění výše uvedených dopadů ČEPS intenzivně pracuje na zvýšení atraktivity a likvidity denního trhu prostřednictvím úpravy podmínek pro možnost působit na trhu se SVR. V souladu s aktualizovanými Pravidly provozování přenosové soustavy, část II. – Podpůrné služby bude během roku 2023 umožněno energetickým zařízením s instalovaným výkonem menším než 30 MW připojených do napěťové hladiny maximálně 110 kV:

- využití baseline (proměnlivého bazového bodu) při poskytování SVR,
- modularitu agregačního bloku,
- typovou certifikaci.

Cílem těchto změn je zvýšení počtu poskytovatelů a zvýšená celková likvidita trhu s regulační zálohou. Tato opatření by měla vést k omezení výše popsaných negativních dopadů nákupu regulační zálohy na denním trhu.

Kromě zmiňovaných změn Pravidel provozování přenosové soustavy, část II. – Podpůrné služby ČEPS analyzuje další možné změny, které by měli příznivý dopad na cenu regulační zálohy:

- nastavení dělitelnosti jednotlivých nabídek,
- zavedení 4hodinových nabídek na DT,
- využití baseline při poskytování SVR pro všechna energetická zařízení.

VEDEME ELEKTŘINU NEJVYŠŠÍHO NAPĚTÍ

6 Závěr

Udělení výjimky je pro ČEPS klíčové jak z pohledu plnění svých zákonných povinností spočívajících v zajištění bezpečného, spolehlivého a efektivního provozu elektrizační soustavy (resp., slovy Nařízení, zajištění bezpečnosti dodávek), tak i z hlediska hospodářského užitku a zajištění funkčního trhu s regulační zálohou.

Neudělení výjimky pro ČEPS (a potažmo ČR) představuje provozní rizika, která mohou vyústit v nepokrytí potřeb regulační zálohy a častější využívání netržních principů při zajišťování výkonové rovnováhy.

